

BRONZOVÉ DEPOTY STŘEDNÍ AŽ POZDNÍ DOBY BRONZOVÉ – INTERPRETACE

Petr Matějec

Nálezy depotů doby bronzové jsou už od samého počátku spojovány s úsilím a snahou o jejich interpretaci, poznání příčiny jejich vzniku i důvody a okolnosti jejich uložení.

Tématem se zabývala celá řada archeologů – Geisslinger, Brunn, Stein, Menke, Rittershofer, Salaš, Hansen, Taylor, W. Bayer a další.

V nejzákladnějším rozdělení lze depoty interpretovat ve dvou základních rovinách:

- I. okruh – depot byl uložen s úmyslem pozdějšího vyzvednutí – REVERZIBILNÍ DEPOZITA
- II. okruh – depot byl uložen s úmyslem uložení trvalého - DEPOZITA IREVERZIBILNÍ. Tato jsou spojována s nadstavbovou (kultovní) aktivitou.

OKRUH REVERZIBILNÍCH DEPOZIT

– **VÝKLAD POLITICKÝ** – ukládání depotů z důvodů válečných konfliktů, vojenských nájezdů, migrací.

– **VÝKLAD VÝROBNÍ A KOMERČNÍ** – depoty jsou výrobní a obchodní sklady metalurgů, případně migrujících slévačů, kteří na svých cestách směňovali své výrobky.

OKRUH IREVERZIBILNÍCH DEPOZIT - RITUÁLNÍ

- **RELIGIÓZNÍ VÝKLAD** - depoty jsou obětiny a votivní dary, jedná se o snahu o komunikaci člověka doby bronzové s nadpřirozenem (bohy, nadpřirozené bytosti, transcendentní jevy, heroizování předkové).

a - **stavební obětina**

b - **předměty rituálně tabuizační normy**

c - **hrobová výbava**

- **DEPOT JAKO SOCIÁLNÍ PRESTIŽ** - depot představuje prostředek k získání a udržení společenské prestiže. Darovat někomu cenný předmět, v tomto případě depot, je totiž pro společenské uplatnění daleko důležitější, než jej vlastnit.

Depot jako sociální prestiž a votivní předmět se vzájemně nevylučují

Depot jako obětina a komerční předmět se vzájemně nevylučují

- striktní dělení depotu na rituální a nerituální je příliš schematické a nemusí vždy postihovat historickou realitu.
- ve snaze rozpoznat obě základní skupiny, depoty rituální a nerituální, byla r. 1976 Steinem, r. 1982 Levym a r. 1991 Hansenem navržena pomocná identifikační kritéria, byla kritizována.

Kritérium nálezu prostředí

- skalní rozsedliny, močály, rašeliniště, vodní toky a vodní živly. Depoty jsou technicky a tím pádem i intencionálně ireverzibilní.

Depoty se vztahem k vodním tokům - Dukovany, Uherský Ostroh, Kořenec, Pravčice I., Třeština, Slatinice, Velká Roudka.

Žádný depot na Moravě není znám ze skalní štěrbin, vztah k jeskyni má depot z jeskyně Šipka u Štramberka. Jeskyně v DB měly především transcendentní význam Depot ze Štramberka lze proto interpretovat jako depot kultovního významu.

Kritérium sestavení artefaktů v depotu a uložení na povrchu

- indikátor kultovního depotu je nápadné sestavení (uspořádání) artefaktů v depotu a jeho původní umístění na povrchu nebo v nejsvrchnější vrstvě. Depoty tohoto typu pocházejí z lokalit Rohov, Kelčice a Dubany.

Kult metalurgie

- doložen vztah mezi metalurgickou výrobou a kultem, jak je tomu v pozdní době bronzové v Egejdě a Předním východě či východním Kypru.
- Blučinu (Cézavy) s jejími 18 doposud objevenými depoty označit za centrální sakrální výšinný okrsek a posvátnou horu mladší doby bronzové, kde se za účasti obyvatelstva z širší oblasti odehrávaly po dobu několika desítek let nejrůznější socio-kultovní události, spjaté i s lidskými oběťmi.

Interpretace depotu podle pohlaví a adresáti depotu

Depoty obsahující zbraně, případně břitvy, sekery, dláta a metalurgické nástroje a případně některé typy šperků, jako např. pažní spirály typu Salgótarján - **mužské depoty**. **Ženské depoty** - depoty s plechovými spirálami s koncovými růžicemi a nákrčníky.

Rámcově lze také uvažovat o adresátech těchto obětních depozit. Zejména pro období PP přicházejí v úvahu dva kultovní okruhy:

a - vývojově starší mateřské kultury s ženskými božstvy vegetativních a plodivých sil propojených s podsvětím.

b - koncem doby bronzové na významu božstva astrální, především sluneční.

Depoty s obsahem ženských šperkových garnitur (časté jsou v lužických PP) adresovány ženským božstvům. Mužskému kultu jsou připisovány srpy, jedna z nejtypičtějších tříd v depotech vůbec.

- rozdíl v nálezových okolnostech bronzových a keramických depotů

ZÁVĚR

V naprosté většině lze depoty DB označit za nefunerální depozita religiózního, popřípadě socio-kultovního významu. Bronzové depoty představují prvek kanonizovaných kultovních zvyklostí, obřadů provozovaných metalurgy a vyšší společenskou vrstvou, obětující část svého bohatství. Nutností k poznání motivů deponování kovů člověka doby bronzové je precizní dokumentace. Vážným problémem tohoto faktu ale je, že nezměrné množství nálezových okolností bronzových depotů je surově zplundrováno detektoráři a tím jsou pro jejich zisk a chvilkové potěšení z objevu nezvratně ničeny nožné odpovědi na tolik palčivé otázky významu depotů DB.

Literatura:

SALAŠ, M. 2005: Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I, II, Brno.

SMRŽ, Z. – BLAŽEK, J. 2002: Nález bronzových srpů z hory Kletečná (706 m n. m.) v Českém středohoří. K votivním nálezům z vrcholků kopců a hor, AR 54/4, 791-810.